

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Економічний факультет

(назва інституту, факультету)

Обліку і аудиту

(повна назва кафедри)

Бакалаврська робота

бакалавр

(освітній рівень)

на тему

ОБЛІК І АУДИТ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Виконала: студентка 2 курсу, групи ООз(ст)21

напряму підготовки (спеціальності)

071 Облік і оподаткування

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Плитус Павліна Тарасівна

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Савка М.В.

(прізвище та ініціали)

Рецензент доцент Левандівський О.Т.

(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поточних зобов'язань

1.2. Особливості обліку та аудиту поточних зобов'язань

1.3. Нормативно-правова база регулювання поточних зобов'язань

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТОВ «ЕЛЕКТРОСВІТ»

2.1. Організація бух обліку на підприємстві

2.2. Документування операцій за зобов'язаннями

2.3. Синтетичний та аналітичний облік поточних зобов'язань та відображення у звітності

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

3.1 Шляхи удосконалення обліку поточних зобов'язань

3.2 Основні засади аудиту поточних зобов'язань

3.3 План та програма аудиту поточних зобов'язань

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність бакалаврської роботи. В умовах несприятливого економічного стану в Україні особливо актуальним є проблема забезпечення фінансової стабільності та покращення ефективності господарської діяльності підприємств.

Господарська діяльність організацій тісно зв'язана із розрахунковими операціями, що можуть спричинити до утворення зобов'язань. За своєю сутністю вони є залученими із зовнішніх джерел коштами, що можуть розширити діяльність підприємства, забезпечити зростання його прибутковості, і таким чином, збільшити власний капітал підприємства.

Проте, на сучасному етапі безконтрольний ріст заборгованості організацій стає дуже поширеним явищем. Часто підприємства не можуть вчасно і у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями через нестачу коштів. Перед суб'єктами господарювання постають питання стосовно появи та погашення поточної заборгованості, недопущення прострочки термінів платежів і доведення боргу до стану безнадійного, правильного та вірного її відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Все це зумовлює актуальність даної бакалаврської роботи.

Стан наукової розробки. В економічній літературі питання обліку, аналізу та аудиту зобов'язань висвітлюються досить широко. Так, зокрема, в роботах Завгороднього В.П. «Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу» [1], Бутинця Ф.Ф. «Теорія бухгалтерського обліку» [2], Ватуля І.Д. «Аудит. Практикум» [3], Синиця Т.В. «Бухгалтерський облік: теоретичні основи, організація та оптимізація облікових процесів» [4] і багато ін.

Знайомство з літературними джерелами дозволяє констатувати, що існує багато протиріч у визначенні поточних зобов'язань підприємств, відсутності

загального підходу до оцінки деяких їх видів, мають місце розбіжності у їх трактуванні в нормативно-законодавчій базі обліку та аудиту тощо.

Метою даної бакалаврської роботи є вивчення сутності, методології та організації обліку та контролю поточних зобов'язань на базовому підприємстві ТОВ «Електросвіт», визначення шляхів удосконалення їх обліку та аудиту.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються **завдання**:

- провести дослідження теоретичних робіт вітчизняних і зарубіжних вчених економістів стосовно сутності поточних зобов'язань;
- здійснити характеристику обліку та аудиту поточних зобов'язань;
- вивчити нормативно-правові документи по об'єкті дослідження;
- провести аналіз і дати оцінку обліку поточних зобов'язань на ТОВ «Електросвіт»;
- дослідити документування операцій за зобов'язаннями на ТОВ «Електросвіт»;
- вивчити та провести аудит поточних зобов'язань на підприємстві;
- описати шляхи удосконалення обліку поточних зобов'язань підприємства.

Предметом бакалаврської роботи є особливості організації та методики обліку та аудиту поточних зобов'язань на ТОВ «Електросвіт». **Об'єктом** є розрахункові відносини підприємств з іншими суб'єктами господарювання, що призводять до створення поточних зобов'язань.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети бакалаврської роботи застосовувалася сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, узагальнення, графічний та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути застосовані у діяльності як ТОВ «Електросвіт», так і в інших вітчизняних підприємствах.

Структура роботи представлена трьома розділами.

У 1-му розділі розкривається сутність поточних зобов'язань підприємства як економічної категорії, їх значення і роль у діяльності підприємства, досліджена нормативно-правова база обліку та аудиту поточних зобов'язань.

У 2-му розділі характеризується організація обліку на ТОВ «Електросвіт», розглядається документування заборгованості на підприємстві, досліджується синтетичний та аналітичний облік поточних зобов'язань та відображення його у звітності.

3 розділ бакалаврської присвячений проведенню аудиту по об'єкту «Поточні зобов'язання» та шляхам удосконалення обліку зобов'язань на ТОВ «Електросвіт».

Інформаційною базою бакалаврської роботи стали законодавчі акти України та нормативні документи щодо обліку та аудиту поточних зобов'язань, праці вітчизняних і зарубіжних авторів, ресурси мережі Інтернет. При виконанні роботи використовувалися також дані обліку і звітності ТОВ «Електросвіт».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поточних зобов'язань

Для здійснення своєї діяльності підприємство володіє у своєму розпорядженні певним набором економічних ресурсів (або факторів виробництва) – елементів, які використовуються для виробництва економічних благ, що користуються попитом на ринку. Виникає питання: за рахунок яких джерел з'явилися у підприємства економічні ресурси? Частина цих ресурсів була надана підприємству (економічному суб'єкту) його власниками. Загальна сума внесених власниками засобів (грошових, матеріальних або нематеріальних) називається власним капіталом. Частина ресурсів вноситься будь-ким, хто не є власником, або вони купуються за рахунок залучених коштів фізичних і юридичних осіб, що вступили з підприємством в кореспондентські зв'язки (кредитори, постачальники і т.д.).

Залучений капітал розглядається як заборгованість господарюючого суб'єкта перед фізичними або юридичними особами. Тобто це зобов'язання фірми в установлений термін повернути їх власникам (позикодавцям) отримані від них економічні ресурси або їх грошовий еквівалент (за домовленістю сторін), а також належну за це винагороду (якщо таке передбачено угодою). Отже, можна записати: $\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання}$ [5, с. 326].

Залучений капітал ще носить назву «залучені джерела утворення майна організації», «чужий стосовно власників капітал» та ін. Проте це спільна назва джерел засобів, що залучені на певний період і в майбутньому будуть повернуті в тій чи іншій формі. Тобто у підприємства виникає зобов'язання. В

бухгалтерському обліку чітко відокремлюють власний капітал (засновників) та залучений капітал (інших організацій).

Зобов'язання – це джерело залучених коштів, що утворилися в результаті дій (угод) господарюючого суб'єкта, які служать юридичною підставою для наступних платежів за товари, надані послуги або виконані роботи. Сума лівої і правої частин рівняння завжди буде збігатися, так як розглядається одна і та ж річ з різних точок зору.

Науковці досить по різному трактують зобов'язання.

Велш Глен А., Шорт Даніел Г. під зобов'язаннями визначають борги чи інші зобов'язання підприємства. Зобов'язання визнають як можливі майбутні пожертвування економічними вигодами [6, с. 484].

Бичик С. В. [7, с. 132] характеризує «зобов'язання» як договір, згідно з яким одна сторона (боржник) зобов'язана здійснити на користь другої сторони (кредитора) певні дії або ж утриматися від них.

Гойло Н.В. [8, с. 25] зазначає, що зобов'язання показують задокументовані відносини між різними організаціями і засвідчують заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, призведе до зменшення ресурсів підприємства.

Давидюк Т.В. вказує, що зобов'язання є юридично регламентованим обов'язком компанії щодо виплати грошей і надання товарів, робіт і послуг, які виникли в результаті минулих подій [9, с. 104].

Буțineць Ф.Ф., Олійник О.В. зобов'язання характеризують як борги (заборгованість) підприємства, які виникають внаслідок придбання товарів та послуг в кредит, або кредити, які підприємство отримує для свого фінансування [10, с. 202].

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: «Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до

зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [11].

Як бачимо, існують різні підходи до тлумачення терміну «зобов'язання» в економічній теорії та бухгалтерському обліку. Підсумовуючи різні точки зору, під зобов'язаннями, варто трактувати визначену у грошовому вираженні, визнану і юридично оформлену заборгованість одного суб'єкта господарювання перед іншим, погашення якої, як планується, призведе до вилучення з організації ресурсів, які втілюють в собі економічні вигоди.

Підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість (його коефіцієнт автономії дорівнює одиниці), але обмежує темпи його розвитку і не використовує фінансові можливості приросту прибутку за вкладений капітал. Для покриття потреби підприємства в основних та оборотних засобах, в ряді випадків стає необхідним залучення позикового капіталу.

Таким чином, підприємство, що використовує позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку (за рахунок формування додаткового обсягу активів) і можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, однак більшою мірою стає схильним до фінансового ризику і загрози банкрутства.

Згідно П(С)БО 11 [13], існує така класифікація зобов'язань (рис. 1.1). Немалу частку серед зобов'язань підприємств займають поточні зобов'язання – ті, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу.

Науковці по різному трактують поточні зобов'язання, визначаючи основною їх характеристикою короткий термін погашення.

Так, Травінська С. І. характеризує поточні зобов'язання як такі, що підлягають погашенню на вимогу кредиторів, а також як ту частину зобов'язань, що буде покрита протягом операційного циклу або 1 року, починаючи з дати балансу [14].

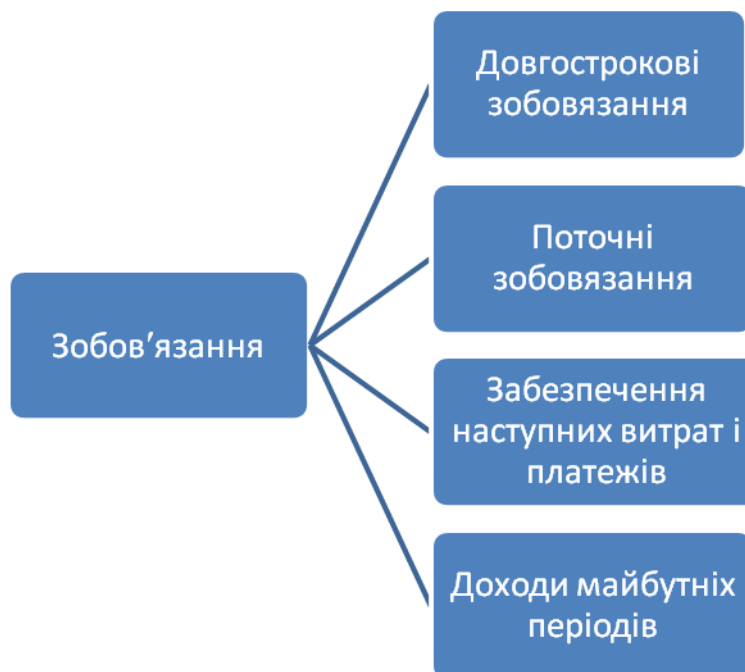

Рис. 1.1. Класифікація зобов'язань згідно з П(С)БО 11

Качалін В.В трактує поточні зобов'язання як такі, для ліквідації яких використовуються поточні активи, які могли би бути використані в звичайній діяльності підприємства [15, с. 334].

Науковець Сафарова А.Т., під поточними зобов'язаннями характеризує фактичну поточну заборгованість одного суб'єкта на користь іншого, яка виникла внаслідок подій, що відбулись раніше, та погашення якої повинно відбутися протягом 12 місяців з моменту її виникнення або протягом операційного циклу підприємства [16, с. 4].

Іноземні вчені мають власний погляди на сутність поточних зобов'язань.

Керміт Д. Ларсон, Джон Дж. Уайльд, Б. Чіапетта стверджують, що поточні зобов'язання – це ті, які мають бути погашені протягом одного року, проте, якщо операційний цикл більше ніж один рік, то вони можуть бути сплачені протягом цього строку [17, с.48].

М. Баффет, Д. Кларк вважають, що поточні зобов'язання – це борги та інші зобов'язання, які компанія має погасити в межах одного фінансового року, тобто це кошти, які організація винна постачальникам за товари та послуги, надані в кредит [18, с.175].

Так само як і стосовно визначення, існують різні класифікації поточних зобов'язань.

Класифікація (від лат. *clasis* – розряд, клас і *facio* – роблю) – 1) система супідрядних понять у якій-небудь галузі знань; 2) розподіл тих чи інших об'єктів за класами (відділами, розрядами) в залежності від їхніх загальних ознак [19, с.130]

Згідно П(С)БО 11 [13] до поточних зобов'язань належать:

- короткострокові кредити банків;
- поточну кредиторську заборгованість за:
 - 1) довгостроковими;
 - 2) за товари, роботи, послуги;
 - 3) за розрахунками з бюджетом;
 - 4) за розрахунками зі страхування;
 - 5) за розрахунками з оплати праці;
 - 6) за розрахунками з учасниками;
 - 7) із внутрішніх розрахунків;
- короткострокові векселі видані;
- поточні забезпечення Суми створених забезпечень визнаються витратами;
- інші поточні зобов'язання.

В Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку для відображення інформації про поточні зобов'язання призначено клас 6. Даний нормативний документ вже виділяє іншу, порівняно з П(С)БО 11 «Зобов'язання», структуру поточних зобов'язань (рис. 1.2) [21].

В Інструкції доходи майбутніх періодів включено до складу поточних зобов'язань, що суперечить ст. 6 П(С)БО 11 «Зобов'язання». Структуру зобов'язань варто погодити в нормативних документах з ціллю надання користувачам інформації об'єктивних даних про структуру зобов'язань підприємства.

На практиці можна застосовувати й інші класифікаційні ознаки, узагальнено представлені у табл. 1.1.

Зарубіжні науковці Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл поділяють поточні зобов'язання на фактичні, оціночні та умовні [20, с.175].

До фактичних вони зараховують зобов'язання, які виникають з договору, контракту або на основі законодавства. Включають в себе заборгованість з рахунків, зарплати, дивідендів до оплати, заборгованість з податку від продажів і акцизного збору, поточну частину довготермінових зобов'язань тощо.

Рахунок 60 «Короткострокові позики»	
Рахунок 61 «Поточ на заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	
Рахунок 62 «Короткострокові векселі видані»	
Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	
Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами»	
Рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням»	
Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	
Рахунок 67 «Розрахунки з учасниками»	
Рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями»	
Рахунок 69 «Доходи майбутніх періодів»	

Рис. 1.2. Структура класу 6 «Поточні зобов'язання» Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку

До оціночних належать зобов'язання, достовірну суму яких не можна визначити до настання певної дати (як приклад, виплати за гарантійними зобов'язаннями).

До умовних зобов'язань вони відносять ті, які залежать від майбутніх подій, їх ще називають неіснуючими зобов'язаннями.

У результаті проведеного дослідження встановлено різні класифікаційні ознаки зобов'язань. Детальна класифікація зобов'язань дає можливість глибше зрозуміти їхню сутність, а також допомагає внутрішнім та зовнішнім користувачам отримувати різнобічну інформацію про зобов'язання з метою їх оптимізації. Одночасно слід розширювати критерії класифікації поточних зобов'язань, що дозволить краще визначити та дослідити самі поняття.

Таблиця 1.1

Класифікація поточних зобов'язань

Критерії класифікації	Вид зобов'язання
1) Співвідношення прав і обов'язків суб'єктів	- Односторонні - Взаємні
2) Час виникнення	- Теперішні - Майбутні
3) Спосіб погашення	- Монетарні - Немонетарні
4) Вартість	- Відсоткові - Безвідсоткові

Продовж. табл.1.1

Критерії класифікації	Вид зобов'язання
-----------------------	------------------

5) Вид діяльності	- Операційні - Фінансові - Ті, що виникли внаслідок іншого виду діяльності
6) Можливість оцінки	- Фактичні - Оціночні
7) Складність погашення	- Прості - Складні

Таким чином, для здійснення господарської діяльності кожне підприємство використовує не тільки власні ресурси, але і залучений (позиковий) капітал, розглядаючи свою заборгованість перед фізичними або юридичними особами за використовувані ресурси, як зобов'язання у встановлений термін повернути їх (або їх грошовий еквівалент) власникам (позикодавцям), а також належну за це винагороду. Зобов'язання є важливим об'єктом бухгалтерського обліку на підприємстві, елементом виміру фінансового стану підприємства. Підприємство, що використовує позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку (за рахунок формування додаткового обсягу активів) і можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, однак збільшує фінансовий ризик і загрозу банкрутства (що зростають в міру збільшення питомої ваги позикових коштів в загальній сумі використовуваного капіталу).

1.2. Особливості обліку та аудиту поточних зобов'язань

Головними задачами організації обліку поточних зобов'язань є:

- 1) вірне відображення інформації з приводу зобов'язань в звітності та в примітках до неї;
- 2) чітке документування розрахунків;
- 3) вчасна і повна реєстрація даних первинного обліку у регістрах.

Задля визначення балансової вартості зобов'язань використовуються наступні види оцінок:

- історична собівартість зобов'язання;
- поточна собівартість зобов'язань;
- вартість погашення зобов'язань [22, с.18].

Керівники фірм в організації обліку зобов'язань покладаються на розрахункові відділи бухгалтерії. У них також має здійснюватися контроль за дотриманням термінів сплати рахунків постачальників, за своєчасністю розрахунків з бюджетом, органами соціального страхування, працівниками з оплати праці, погашенням позик та відсотків по них та з іншими кредиторами.

На сучасному етапі кредити і позики є одним із перших джерел формування оборотних засобів підприємств.

Кредит надається організаціям усіх форм власності на комерційній договірній основі за умов дотримання принципів: забезпеченості, повернення, строковості, платності, цільового використання. Організація обліку розрахунків з банком мусить забезпечити контроль за отриманням та вчасним погашенням позик банків.

Для обліку короткотермінових кредитів і позик у Плані рахунків передбачено рахунок 60 «Короткотермінові позики». Він призначений для обліку банківських кредитів.

Поточна заборгованість за довготерміновими зобов'язаннями відображається на рахунку 61. До цього рахунку доцільно відкривати

субрахунки другого порядку для більш точного розкриття інформації про те, який саме вид довготермінової заборгованості переведено до складу поточної.

В обліку зобов'язань важливими є облік зобов'язань за вексями. У ст. 14 Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок» [24] дається наступне визначення векся: цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векседавця або його наказ третій особі сплатити після настання терміну платежу визначену суму власнику векся (векселедержателю). Згідно до ст. 4 Закону України «Про обіг векселів в Україні» [25] видавати векселі можна лише для оформлення грошового боргу за фактично поставлені товари, виконані роботи, надані послуги, тобто спочатку відбувається поставка товарів (робіт, послуг), а вже потім – видача векся. У результаті видачі векся, що має бути обумовлено в договорі, припиняються зобов'язання щодо платежу за цим договором і виникають зобов'язання за векселем. Отже, вексель це боргова розписка і використовується для розрахунків за товари (роботи, послуги). Слід зазначити, що хоча зобов'язання за векселем і заміняє грошові зобов'язання за договором, вексельне зобов'язання має абстрактний характер і не пов'язане з подіями, які були основою для його видачі. Оскільки плата за векселем відбувається лише через певний період, і протягом цього часу сума за векселем знаходиться в розпорядженні платника за векселем, то останній буде не лише формою розрахунків, а і окремим видом комерційного кредиту.

Важиву роль у системі розрахункових операцій мають розрахунки з постачальниками і підрядниками. Борг перед ними виникає через розрив в часі моменту переходу права власності на куплені товари, закінчені роботи або надані послуги із моментом їх сплати.

Облік розрахунків за одержані ТМЦ, закінчені роботи та послуги виконується на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». Безпосередньо складення господарського договору тут не відображається, хоч він і є основою зобов'язань.

Ще одним видом поточних зобов'язань є зобов'язання перед бюджетом. До цього виду боргу варто відноситись дуже відповідально, оскільки неправильне нарахування сум податків та платежів, невчасна їх оплата до бюджету спричинює не лише сплату пені, а і адміністративну чи кримінальну відповідальність [26, с. 234].

З метою узагальнення інформації за усіма видами платежів до бюджету, в т.ч. податків з працівників фірми, використовується рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами».

На рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» ведеться облік розрахунків за відрахуванням на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, за індивідуальним страхуванням персоналу підприємства, страхуванням майна та за іншими розрахунками за страхуванням.

Аналітичний облік ведеться за кожним видом зборів і відрахувань, по страхувальниках та окремих договорах страхування.

З ціллю узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам, що належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства, з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомог тощо), за не одержані в установлений строк з каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами призначено рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Для визначення заробітної плати, яка підлягає виплаті кожному працівникові, використовують розрахункові та розрахунково-платіжні відомості, які є регістрами аналітичного обліку [27, с. 55].

Розрахунки з учасниками обліковуються на однойменному рахунку 67. Аналітичний облік здійснюється за кожним засновником (учасником) та за видами виплат. Обліковим регістром для рахунку 67 «Розрахунки з учасниками» є журнал 3.

На рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями» обліковують ті операції, які не відображаються на рахунках 63–67.

Об'єднання на одному рахунку різних за економічним змістом розрахунків не зовсім обґрунтоване. Як видно з переліку субрахунків, на рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями» обліковують розрахунки як з покупцями і замовниками, так і з дочірніми підприємствами, з виробничими одиницями й господарствами, виділеними на окремий баланс, з навчальними закладами тощо.

Бухгалтерській рахунок 69 «Доходи майбутніх періодів» визначено для узагальнення інформації стосовно отриманих доходів у звітному періоді, які піддаються включенню до доходів у майбутніх звітних періодах.

До доходів майбутніх періодів відносять: доходи у вигляді одержаних авансових платежів за здані в оренду основні засоби та інші необоротні активи (авансові орендні платежі), передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка від продажу квитків транспортних та театральновидовищних підприємств, абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо [28, с. 45].

Таким чином, першочерговими завданнями організації обліку поточних зобов'язань є раціоналізація самого обліку, забезпечення керуючого апарата оперативною інформацією про стан поточної кредиторської заборгованості підприємства для прийняття зважених управлінських рішень.

Треба відзначити, що, незважаючи на велику увагу зі сторони науковців до питання організації обліку поточних зобов'язань підприємства, багато питань залишаються спірними і потребують подальшого вивчення та удосконалення.

Аудит поточних зобов'язань передбачає перевірку дотримання правильності відображення в обліку методологічних засад формування інформації про поточну заборгованість підприємства перед іншими підприємствами й організаціями, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Завдання аудиту поточних зобов'язань:

- 1) встановити, чи пасиви, які відображені на рахунках 6 класу;
- 2) дізнатись, чи всі визнані поточні зобов'язання належать суб'єкту господарювання;
- 3) встановити, чи операції щодо поточних зобов'язаннях віднесені до відповідного звітнього періоду;
- 4) встановити правильність оцінки поточних зобов'язань та перевірити, чи операції за поточними зобов'язаннями відображені у належній сумі (арифметична перевірка);
- 5) перевірити, чи поточні зобов'язання правильно оформлені первинними документами;
- 6) встановити правильність перенесення даних з первинних документів в реєстри обліку та звітність;
- 7) з'ясувати, чи поточні зобов'язання належним чином класифіковані у Балансі (Звіті про фінансовий стан), а також чи відображена інформація про них, зокрема та, що вимагається П(С)БО 11 «Зобов'язання», у Примітках до річної фінансової звітності.

Джерелами аудиту поточних зобов'язань є:

1. Первинні документи.
2. Дані обліку за рахунками 60-69.
3. Облікові реєстри.
4. Фінансова звітність.
5. Наказ про облікову політику.

До основних етапів аудиту поточних зобов'язань відносять: попередній, планування, отримання аудиторських доказів, формування висновку аудитора.

На попередньому етапі обумовлюються умови здійснення перевірки стосовно об'єкта аудиту та складається договір. У договорі мають бути зазначені усі важливі аспекти стосовно аудиторської перевірки.

Планування виконується з ціллю забезпечення уваги важливим ділянкам аудиторської перевірки, швидкого виявлення та вирішення потенційних проблем, якісної організації аудиту.

При плануванні аудиторської перевірки треба дотримуватися наступних принципів: комплексність (забезпечення взаємозв'язку всіх стадій роботи); безперервність (забезпечення взаємозв'язку між стратегічним і тактичним плануванням аудиту); оптимальність (вироблення кількох варіантів плану і вибір найбільш оптимального); мобілізація (застосування реальних і найбільш ефективних форм з використанням часу спеціалістів) [29, с. 67].

Ефективне планування аудиту поточних зобов'язань дає змогу вирішити наступні питання:

- знайомство з бізнесом;
- оцінювання ризику;
- обрання стратегії аудиту;
- координування аудиторської перевірки;
- встановлення бюджету часу;
- розрахунок матеріально-технічного забезпечення.

До основних показників планування аудиту відносять: об'єм робіт, чисельність потрібного аудиторського персоналу; кількість залучених спеціалістів і експертів зі сторони; тривалість аудиторської перевірки; ціну аудиту тощо. Варто відзначити, що процес планування аудиту відбувається протягом усієї перевірки, тому до плану часто можуть вноситися зміни і здійснюватися необхідні коригування.

Після встановлення мети і завдань аудиторської перевірки поточних зобов'язань, оцінювання бізнесу клієнта, системи внутрішнього контролю розробляється програма перевірки. Вона відображає конкретні процедури перевірки поточних зобов'язань, із вказівкою на виконавців і строків виконання. Програма аудиту, як звичай, розробляється в розрізі 3-ох сегментів: перевірка операцій, аналітичні процедури, звірка окремих елементів

сальдо. Кожен із сегментів досліджується як за циклами господарських операцій, так і в межах рахунків [30, с.158].

Для систематизації процесу аудиторської перевірки доцільно використовувати подану на рис 1.3 організаційно-структурну модель проведення аудиту поточних зобов'язань.

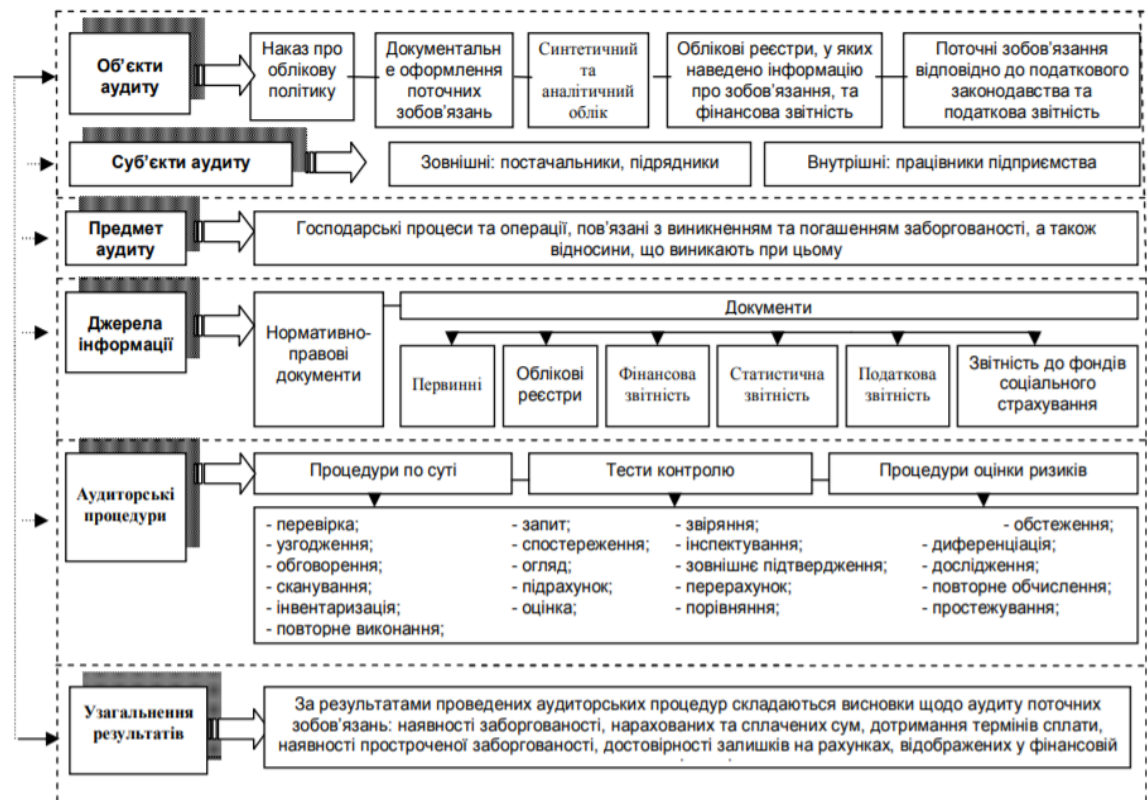

Рис. 1.3. Організаційно-структурна модель аудиту поточних зобов'язань [16, с. 11]

Отже, програма аудиту визначає процес організації здійснення аудиту поточних зобов'язань. Належним чином здійснене планування аудиту дасть змогу підвищити ефективність аудиторської перевірки та впевненість у достовірності окремих ділянок обліку та фінансової звітності загалом.

1.3. Нормативно-правова база регулювання поточних зобов'язань

Для раціональної організації обліку та контролю зобов'язань бухгалтерська служба підприємства повинна ретельно дотримуватись чинного законодавства України та керуватись у своїй діяльності затвердженим переліком законодавчо-нормативних актів, основні з яких наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Пакет законодавчо-нормативних документів з обліку та контролю поточних зобов'язань підприємства

№	Документ	Зміст документа	Де використовується
1	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV	Визначає правові засади регулювання, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Для організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
2	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291	Закріплює загальний концептуальний підхід до побудови системи бухгалтерського обліку. Визначає перелік рахунків для обліку окремих елементів	Для котирування документів первинного обліку, ведення регістрів бухгалтерського обліку
3	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Наведена коротка характеристика і призначення синтетичних рахунків і субрахунків, типова схема реєстрації та групування інформації про господарські операції (кореспонденція рахунків 1-ого порядку)	Спрямована на забезпечення єдності відображення однорідних за змістом господарських операцій

4	Національне Положення(стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності: наказ Мінфіну України від 07.02.2013 № 73	Визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів	Для організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
5	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Мінфіну України від 31.01.2000 р. № 20	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та їх розкриття в фінансовій звітності	Для організації обліку поточних зобов'язань
6	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства	Для організації обліку розрахунків за податками й платежами

7	Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV	Регламентує поняття „цінних паперів (грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики). Можуть бути використані для здійснення розрахунків, а також як застава для забезпечення платежів і кредитів.	Для організації обліку короткострокових кредитів банків
8	Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 року № 1560-XII	Регламентує категорію суб'єктів інвестиційної діяльності (стаття 5). Встановлює права суб'єктів інвестиційної діяльності (стаття 7)	Для організації обліку короткострокових кредитів банків
9	Закон України «Про заставу» від 02.10.92 р. № 2655-XII (зі змінами та доповненнями)	Закон визначає основні положення про заставу як спосіб забезпечення зобов'язань. Застава виникає в силу договору чи закону	Для організації обліку короткострокових кредитів банків
10	Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. №108/95-ВР	Закон визначає економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах з підприємствами усіх форм власності та господарювання; сфери державного й договірної регулювання оплати праці	Для організації обліку розрахунків з оплати праці
11	Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. №504/96–ВР	Закон встановлює державні гарантії права на відпустки, визначає порядок, умови, тривалість і надання їх працівникам для відновлення працездатності, зміцнення здоров'я, а також для виховання дітей	Для організації обліку розрахунків з оплати праці

12	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 року № 1105-XIV	Визначає правову основу, економічний механізм та організаційну структуру загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності або загибелі застрахованих на виробництві	Для організації обліку розрахунків за страхуванням
13	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-III	Визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	Для організації обліку розрахунків за страхуванням
14	Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 року №2121-III, зі змінами та доповненнями	Закон визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків. Метою Закону є правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні	Для організації обліку короткострокових кредитів банків
15	Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI	Визначає правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення обліку	Для організації обліку розрахунків за страхуванням

16	Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058 – IV	Визначає принципи, засади і механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій, надання соціальних послуг	Для організації обліку розрахунків за страхуванням
17	Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII,	Регулює трудові відносини між роботодавцем та працівниками.	Для організації обліку розрахунків з оплати праці
18	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435	Регулює відносини позики, кредитні відносини і, відносини банківського вкладу	Для організації обліку короткострокових кредитів банків
19	Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV	Вказує основні напрями економічної політики, що визначаються державою: грошово-кредитна політика, спрямована на забезпечення н/г економічно необхідним обсягом грошової маси, досягнення тощо.	Для організації обліку короткострокових кредитів банків
20	Положення про розрахункові палати для пред'явлення векселів до платежу: постанова Правління Національного банку України від 25.05.2001 р. № 403	Визначає загальні умови, правила і порядок виконання банками функцій розрахункових палат, призначених згідно зі статтею 38 Уніфікованого закону про переказні векселі та прості векселі для пред'явлення векселів до платежу	Для організації обліку зобов'язань, забезпечених виданими векселями

21	Порядок обчислення середньої заробітної плати: постанова Кабінету Міністрів України від 08.02. 1995 р. № 100	Розглядається порядок обчислення середньої заробітної плати (розрахунок відпускних, державні і громадянські обов'язки у робочий час; за час службових відряджень)	Для організації обліку розрахунків з оплати праці
22	Інструкція зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету статистики України від 13 січня 2004 року № 5	Інструкція містить основні методологічні положення щодо визначення показників оплати праці у формах державних статистичних спостережень з метою одержання об'єктивної інформації про розміри та структуру заробітної плати	Для організації обліку розрахунків з оплати праці

Проведення аудиторської перевірки в Україні регламентується Законом України «Про аудиторську діяльність» [31] та Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [32], які підготовлені Міжнародною федерацією бухгалтерів.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТОВ «ЕЛЕКТРОСВІТ»

2.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

ТОВ «Електросвіт» є виробником всіх типів трансформаторних підстанцій та комплектних розподільчих пристроїв 0,4-110 кВ. Вже більше 15 років організація працює по всій території України та експортує продукцію в країни СНД, Європи та Азії.

Знаходиться підприємство за адресою: м. Івано-Франківськ, вул. Гетьмана Мазепи 164 в.

Підприємство виробляє:

- Комплектні трансформаторні підстанції блочного типу 35-110 кВ (КТПБ);
- Бетонні комплектні трансформаторні підстанції та розподільчі пристрої 10-35 кВ;
- Розподільчі пристрої 10-35 кВ у бетонному корпусі (БКРП);
- Блочно-модульні трансформаторні підстанції й розподільчі пристрої 10-35 кВ;
- Розподільні пристрої й комірки 10-35 кВ;
- Низьковольтні комплектні пристрої до 6300 А;
- Шафи управління з двигунами;
- Будь-яке щитове обладнання, стандартне і за схемою замовника [33].

Всі види продукції виготовляються відповідно до чинних стандартів і згідно з власними технічних умов. Випробування обладнання проводить атестована лабораторія (Свідоцтво про атестацію № Іф 702 від 08.10.2013г) (Додаток А).

ТОВ «Електросвіт» – офіційний партнер компанії Schneider Electric: проектує та виробляє з її комплектуючих низьковольтні комплектні пристрої в системі Prisma Plus, яка є світовим лідером щитового обладнання.

Фахівці компанії можуть запропонувати комплексні рішення в сфері електропостачання, енергозбереження та автоматизації управління технологічними процесами підприємства, починаючи від розробки проектних рішень і організації поставок до здачі в експлуатацію і подальший технічний супровід проекту.

В залежності від напрямку та сфери діяльності клієнтів організації, з метою досягнення найефективнішого використання ресурсів, ТОВ «Електролюкс» розробляє індивідуальну стратегію та шляхи її реалізації. Це значить:

- Інноваційні концепції
- Сучасні технології
- Широкий спектр послуг.

До складу ТОВ «Електросвіт» входять спеціалізовані підрозділи:

- Інженерний підрозділ – забезпечує комплексні рішення у сфері проектно-конструкторських робіт;
- Виробнича база – власне виробництво;
- Електромонтажний підрозділ – забезпечує виконання монтажних, пусконаладжувальних та виробничих робіт;
- Служба реагування на нештатні ситуації – забезпечення оперативної техпідтримки в разі виникнення форс-мажорних обставин [33].

Організація та ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Електросвіт» регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Порядком подання фінансової звітності та іншими нормативно-правовими актами, які визначають принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Розглядаючи організацію бухгалтерського обліку на ТОВ «Електросвіт», зазначимо, що основним документом, що регулює облік на підприємстві є Наказ про облікову політику підприємства (Додаток Б), який розроблено головним бухгалтером та затверджено керівником.

На досліджуваному підприємстві на головного бухгалтера покладені обов'язки щодо виконання завдань раціональної організації обліку, а саме:

- чіткий порядок документування операцій;
- забезпечення повноти та ясності відображення операцій в документах;
- взаємне узгодження всіх видів обліку без дублювання;
- простота і доступність даних в облікових формах;
- раціональне планування облікового процесу;
- систематичний контроль за ходом облікової роботи з метою удосконалення та виявлення резервів.

До бухгалтерської служби на ТОВ «Електросвіт» крім головного бухгалтера відноситься й інший працівник – рядовий бухгалтер, який обліковує операції щодо нарахувань заробітної плати та здійснення відрахувань із неї; здійснює ведення обліку необоротних та оборотних активів; облік розрахункових та грошових операцій.

Права, обов'язки та відповідальність працівників бухгалтерії регулюється Посадовими інструкціями (Додаток В), які затверджуються керівником підприємства.

Технологія ведення обліку на ТОВ «Електросвіт» та обробки облікової інформації здійснюється із застосуванням комп'ютерної техніки. Бухгалтерський облік ведеться з використанням універсальної програми 1С Бухгалтерія.

Організація та ведення обліку господарських операцій ТОВ «Електросвіт» зображена на рис. 2.1.

На ТОВ «Електросвіт» – журнальна форма бухгалтерського обліку. Вона заснована на використанні принципу систематизації та накопичування даних первинних документів безпосередньо в регістрах аналітичного і синтетичного обліків [34, с. 10].

Рис. 2.1. Ведення господарських операцій бухгалтерією ТОВ «Електросвіт»

Записи в регістрах виконують по даних, потрібних для керування і контролювання за діяльністю організації, а також для складання періодичної та річної бухгалтерської звітності. Основними регістрами при є журнали, які ведуться по кредиту синтетичних рахунків і дебету кореспондуючих рахунків. Користуються також регістрами аналітичного обліку – відомостями, таблицями, книгами і картками.

Вкінці місяця підсумкові дані кредитових оборотів з журналів переносять до головної книги, у якій підсумовують обороти по дебету кожного рахунка. Головну книгу використовують для узагальнення даних журналів, перевірки зроблених записів по окремих рахунках і складання звітного балансу.

У Головній книзі показано: сальдо на початок та кінець поточного місяця; обороти за місяць за кредитом цього рахунку, що наводяться однією сумою; обороти за поточний місяць за дебетом цього рахунку, що наводяться сумою за кореспондуючими рахунками із журналів [35, с.102].

Головна книга ведеться протягом року. На кожний синтетичний рахунок у ній відводять окрему сторінку.

Перевірку правильності записів у Головній книзі здійснюють підрахунком суми оборотів і сальдо за усіма рахунками. Суми дебетових і кредитових оборотів, а також сальдо за дебетом і кредитом повинні бути відповідно рівні [35, с.104].

Черговість облікових записів в журнальній формі зображено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема журнальної форми обліку на ТОВ «Електросвіт»

Важливу роль відіграє також зберігання документів на ТОВ «Електросвіт». Правильна система зберігання забезпечує не тільки цілісність у зберіганні документів протягом встановлених термінів, а і можливість користування ними у будь-який момент з метою отримання різних довідок.

Первинні документи і облікові реєстри, які пройшли обробку, бухгалтерська звітність і баланси до передачі їх до архіву підприємства зберігатися в бухгалтерії ТОВ «Електросвіт» у спеціальних закритих шафах під відповідальністю головного бухгалтера.

З ціллю забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку методом їх зіставлення з фактичною наявністю майна на ТОВ «Електросвіт» 1 раз в рік проводиться інвентаризація.

2.2. Документування операцій за зобов'язаннями

Основною функцією бухгалтерського обліку є інформаційна. Документування – один із головних елементів бухгалтерського обліку, що забезпечує бухгалтерський облік можливістю надання інформації зацікавленим користувачам й тому набуває все більшого значення в процесах прийняття рішень [36, с. 107].

Бухгалтерська документація має наступні характеристики, які дають змогу їй служити різним цілям. Необхідність бухгалтерських документів полягає у:

- 1) показує реальний стан та зміни у господарських процесах;
- 2) убезпечує юридичне засвідчення господарських операцій;
- 3) з їх допомогою можна спрогнозувати та проконтролювати роботу організації та її господарських процесів [37, с. 121].

Бухгалтерська документація багатофункціональна. Вона надає чітке бачення про стан господарських операцій, а також використовується не лиш

для бухгалтерських цілей, але і при проведенні аудиту, ревізії, з метою прийняття управлінських рішень.

Первинні документи, якими оформляються операції із поточними зобов'язаннями на ТОВ «Електросвіт» показані в таблиці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Документування поточних зобов'язань на ТОВ «Електросвіт»

Код	Назва рахунку	Документи
60	Короткострокові позики	Кредитні договори, виписки банку, розрахунки бухгалтерії, платіжні доручення, договори позики, ПКО, ВКО, звіти касира
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	Господарські договори, розрахунки бухгалтерії, ПКО, звіти касира, виписки банку, ВКО, платіжні доручення
62	Короткострокові векселі видані	Господарські договори, векселі, розрахунки бухгалтерії, накладні, акти, рахунки, ВКО, звіти касира, платіжні доручення, виписки банку
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Договори, накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти прийнятих робіт, послуг, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, зовнішньоекономічні договори купівлі-продажу, вантажно-митні декларації, приймальні акти і акти експертизи торговельно-промислової палати, комерційні документи (рахунки-фактури, ІНВОЙСИ, що підтверджують митну вартість товару); транспортні накладні
64	Розрахунки за податками й платежами	Розрахунки бухгалтерії, платіжні доручення, податкові накладні, вантажні митні декларації
65	Розрахунки за страхування	Платіжні доручення, виписки банку, розрахунково-платіжні відомості, лікарняні листи тощо
66	Розрахунки за виплатами працівникам	Розрахунково-платіжні відомості, платіжні відомості, табелі обліку робочого часу, накопичувальні картки виробітку і заробітної плати, накопичувальні картки обліку заробітної плати, особові рахунки, листки обліку простоїв, відомості обліку дивідендів, чеки, платіжні доручення, ВКО, виписки банку

Продовж. табл. 2.1

Код	Назва рахунку	Документи
67	Розрахунки з учасниками	Договори, розрахунки та довідки бухгалтерії, рішення власників, протоколи зборів акціонерів, накази, відомості обліку дивідендів, ВКО, платіжні доручення
68	Розрахунки за іншими операціями	Господарські договори, розрахунки бухгалтерії, ПКО, звіти касира, виписки банку, ВКО, платіжне доручення
69	Доходи майбутніх періодів	Договори, виписка банку, ПКО, довідка бухгалтерії

У таблиці 2.1 подано перелік документів, що найчастіше оформлюються при здійсненні операцій із поточними зобов'язанням на ТОВ «Електросвіт», про цей перелік не є вичерпним.

Підставою виникнення майже всіх поточних зобов'язань є договір: при одержанні кредиту – кредитний договір, позики – договір позики, фінансової допомоги – договір про надання поворотної або безповоротної фінансової допомоги, при оренді – договір фінансової оренди (лізингу), при забезпеченні довгострокових зобов'язань векселями – господарські договори тощо. Кредитні відносини регламентовано договорами зобов'язання в письмовій формі, вони визначають взаємні зобов'язання і обов'язки сторін та змінні в односторонньому порядку без згоди іншої сторони [38].

Документи, які надійшли у бухгалтерію ТОВ «Електросвіт», підлягають арифметичній перевірці, формальній, юридичній і за суттю, тобто з погляду законності і доцільності господарської операції. Заборонено приймати до виконання і оформляти первинні документи за операціями, які суперечать законодавству і порядку приймання, зберігання і використання активів та зобов'язань. Ці документи здаються головному бухгалтеру для прийняття відповідних рішень. Документи на ТОВ «Електросвіт» можуть бути прийняті до обліку тоді, якщо вони складені за формою і підписані особою, на це

уповноваженою. Прийняті документи підлягають перевірці перед рознесенням їх даних на рахунки бухгалтерського обліку.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік поточних зобов'язань та відображення у звітності

Розглянемо облік поточних зобов'язань по деяких із рахунків на ТОВ «Електросвіт».

При обліку кредитів банку розрізняємо основну суму боргу, яка відображається на рахунку 60 «Короткострокові позики» і відсотки, які відображаються за кредитом рахунку 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» в кореспонденції з дебетом рахунку 951 «Відсотки за кредит».

ТОВ «Електросвіт» у 2019 році отримало короткостроковий кредит в сумі 100000 грн. на 12 місяців під 25 % річних, що виплачуються з погашенням кредиту.

Сума відсотків: $100000 \times 0,25 = 25000$ грн.

Нарахування пені за прострочення платежів за відсотками за кредит відображається записом Д-т 948 «Визнані штрафи, пені, неустойки», К-т 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

Короткострокові кредити, строк погашення яких минув (але який менше строку позовної давності), відображені у складі простроченої заборгованості: Д-т 601 «Короткострокові кредити банків в національній валюті», К-т 605 «Прострочені позики в національній валюті».

Переведення короткострокового кредиту банку до складу довгострокових кредитів оформлюється записом Д-т 603 «Відстрочені короткострокові кредити банків в національній валюті», К-т 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті».

У таблиці 2.2 наведемо господарські операції ТОВ «Електросвіт» стосовно отримання і віддачі кредиту.

Таблиця 2.2

**Фрагмент Журналу реєстрації господарських операцій ТОВ
«Електросвіт» за березень 2019 – березень 2020 років**

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано на поточний рахунок підприємства короткостроковий кредит банку	311	601	100000
2	Нараховано відсотки за використання кредиту	951	684	25000
3	Відображено відсотки за використання кредиту у складі фінансових результатів	792	951	25000
4	Сплачено відсотки за використання позики	684	311	25000
5	Погашено короткостроковий кредит банку	601	311	100000

Облік поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями ведеться на рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями».

Сума відсотків, яка підлягає сплаті щороку: $100000 \text{ грн.} \times 0,25 = 25000$ грн.

У таблиці 2.3 занесені господарські операції по даному кредиту.

Таблиця 2.3

Фрагмент Журналу реєстрації господарських операцій ТОВ

«Електросвіт» за січень 2018 – січень 2020 років

№	Первинні д-ти	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1-й рік					
1	Виписка банку, кредитний договір	Отримано на поточний рахунок ТОВ довгострокову позику	311	501	10000 0
2	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Нараховано відсотки за використання позики		684	25000
3	Довідка бухгалтерії	Відображено % за використання позики	792		25000
4	Платіжне доручення, Виписка банку	Сплачено в кінці року відсотки за використання позики	684	311	25000
2-й рік					
5	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Нараховано відсотки за використання позики		684	25000
6	Довідка бухгалтерії	Відображено % за використання позики	792		25000
7	Платіжне доручення, Виписка банку	Сплачено в кінці року відсотки за використання позики	684	311	25000
3-й рік					
8	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Переведено довгострокову позику до складу поточної заборгованості	501	611	10000 0

Продовж. табл. 2.3

№	Первинні д-ти	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
9	Розрахунок бухгалтерії, кредитний договір	Нараховано % за використання позики		684	25000
10	Довідка бухгалтерії	Відображено % за використання позики	792		25000
11	Платіжне доручення, Виписка банку	Сплачено в кінці року відсотки за використання позики	684	311	25000
12	Платіжне доручення, Виписка банку	Погашено поточну заборгованість за довгостроков. зобов'язаннями	311	311	100000

В кінці 1-го та 2-го років сума позики (100000 грн.) відображається у розділі III «Довгострокові зобов'язання» пасиву Балансу (ф. № 1). На початку 3-го року, так як до погашення позики залишається менше 12 місяців, ця сума переходить до статті «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» розділу IV пасиву Балансу (ф. № 1).

Бухгалтерський облік за вексями ТОВ «Електросвіт» наведено в табл. 2.4. і 2.5.

Таблиця 2.4

Операції з простим безвідсотковим векселем ТОВ «Електросвіт»

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1	Оприбутковано від постачальника товари	30000	28	63

Продовж. табл. 2.4

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	6000	641	63
3	В оплату отриманих товарів видано вексель	36000	63	62
4.1	Вексель погашено після оплати грошовими коштами	36000	62	30 31
4.2	Вексель погашено після оплати певними товарами (роботами, послугами)	36000	62	63
4.3	Вексель погашено частково у сумі, меншій його номінальної вартості	27000	62	31
		9000		719

Таблиця 2.5

Операції з простим відсотковим векселем ТОВ «Електросвіт»

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1	Оприбутковано від постачальника товари	30000	28	63
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	6000	641	63
3	В оплату отриманих товарів видано вексель	36000	63	62
4	У встановлені строки нараховано відсотки за векселем	800	952	684
5	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	160	641	684
6	Виданий короткостроковий вексель отримано до погашення	36000	62	31
		960	684	

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який призначений для обліку поточних зобов'язань з розрахунків з постачальниками, підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи й надані послуги.

У таблиці 2.6 зображено витяг із журналу ТОВ «Електросвіт», де проведено розрахунки з постачальниками.

Таблиця 2.6

**Витяг з журналу реєстрації господарських операцій ТОВ
«Електросвіт»**

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Попередня оплата за товари	371	311	158500
Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	641	644	26416,7
Оприбутковано дизельне пальне за фактично отриманою кількістю	20	63	128250
Відображені розрахунки за податковим кредитом	644	63	25650
Відображена сума визнаної претензії	374	63	4600
Віднесена сума податкового кредиту на вартість кількості дизельного пального, якого бракує	641	644	766,7
Відображена вартість автопослуг постачальника, використаних для доставки дизпалива на підприємство	91	63	2600
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	63	520
Зараховано попередню оплату у погашення заборгованості постачальнику	63	371	158500

Продовж. табл. 2.6

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Надійшла на поточний рахунок підприємства сума за претензією	311	374	4600
Оплачений рахунок постачальникам за автопослуги	63	311	3120

На ТОВ «Електросвіт» податки і збори відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку обліковуються на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами». За кредитом рахунку відображуються нараховані до бюджету суми платежів, а за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки і їх сплата. Рахунок 4-ри субрахунки: 641 «Розрахунки за податками», 642 «Розрахунки за обов’язковими платежами», 643 «Податкові зобов’язання» та 644 «Податковий кредит». Аналітичний облік розрахунків за податками й платежами ведеться за їх видами.

Ставки податків, порядок нарахування та сплати визначаються податковим законодавством. Підприємства самостійно налічують податки і збори за конкретними ставками і перечислюють їх до бюджету [39, с. 130]. Кореспонденцію бухгалтерських рахунків по обліку розрахунків за податками і платежами на ТОВ «Електросвіт» наведено у табл.2.7

Таблиця 2.7

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку розрахунків за податками і платежами

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано податок на прибуток	98	6416
2	Нараховано ПДВ від вартості реалізованих товарів, робіт та послуг	70	6415

Продовження таблиці 2.7

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
3	Відображено утримане ПДФО із ЗП	66	6411
4.	Нарахований податок з власників ТЗ	92	6418
6.	Нараховано ПДВ від вартості придбаних ТМЦ	6415	63
5.	Відображено податковий кредит з ПДВ при отриманні цінностей від постачальників за передоплатою	644	631
6.	Сума нарахованих податкових зобов'язань від сум одержаних передоплат	643	641
8.	На суму податкових зобов'язань із ПДВ, нарахованих при надходженні передплат за цінності від покупців і замовників	70	643
8.	Відображено податковий кредит з ПДВ	6415	644
9.	Перераховано із розрахункового рахунку належні до сплати податки до бюджету	64	31

Для обліку розрахунків за відрахуванням за страхуванням Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку призначено рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням». До нього відкривають наступні субрахунки: 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування», 652 «За соціальним страхуванням», 654 «За індивідуальним страхуванням», 655 «За страхуванням майна» [40]. За кредитом рахунку 65 обліковуються нараховані зобов'язання за страхуванням та отримані від органів страхування кошти, а за дебетом – сплата заборгованості та витрачання підприємством коштів страхування [41, с.196].

Аналітичний облік розрахунків за страхуванням здійснюється за кожним видом зборів і відрахувань, за страхувальниками та окремими договорами страхування.

Ще одним видом поточних зобов'язань ТОВ «Електросвіт» є заборгованість, яка виникає за розрахунками за виплатами працівникам.

Нарахування ЗП проводиться на основі первинних документів відповідно до діючих положень в Україні. Документація, яка є основою нарахування та обліку ЗП і яка затверджена наказом Держкомстату України «Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» № 489 від 5 грудня 2008 р., [42] така:

П-1 «Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу»;

П-2 «Особова картка працівника»;

П-3 «Наказ (розпорядження) про надання відпустки»;

П-4 «Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту)»;

П-5 «Табель обліку використання робочого часу»;

П-6 «Розрахунково-платіжна відомість працівника»;

П-7 «Розрахунково-платіжна відомість (зведена)» [42].

Для підсумування інформації про розрахунки за виплатами працівникам, які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства, з оплати праці (за всіма видами ЗП, премій, допомог і.т.д), за не одержані в установленій строк з каси підприємства суми з виплат працівникам, за ін. повсякденними виплатами визначено рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Аналітичний облік розрахунків із персоналом ведеться за кожним працівником, видами виплат й утримань.

Оплата податків та платежів до бюджету із розрахункового рахунку здійснюється за допомогою документа «Платіжне доручення»

Бухгалтерські проводки з обліку утримань та виплати заробітної плати наводяться в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Бухгалтерські проводки з обліку утримань та виплати заробітної плати

№ оп.	Зміст господарської	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Утримані із ЗП прибутковий податок	661	641
2	Утримані із ЗП	661	651
3	Утримані із ЗП внески на соц безробіття	661	653
4	Утримані із ЗП листами (аліменти тощо)	661	685
5	Утримані із ЗП профспілкові внески	661	377
6	Утримані із ЗП суми допущеного браку	661	24
7	Утримані із заробітної плати суми неповернутих вчасно підзвітних сум	661	372
8	Утримані із ЗП суми завданого підприємству збитку	661	375
9	Утримані із ЗП позики, раніше видані працівникам підприємства	661	377
10	Утримані із ЗП суми, що відносяться до інших операцій (розрахунки з квартиронаймачами, іншими дебіторами та кредиторами тощо)	661	684 685
10	Утримані із ЗП суми, що відносяться до інших операцій (розрахунки з квартиронаймачами, іншими дебіторами та кредиторами тощо)	661	684 685
11	Утримані із ЗП суми, які є для підприємства іншим операційним доходом	661	71
12	Утримана із ЗП частка пайового капіталу	661	41
13	Утримані із ЗП суми, які відносяться до неоплаченого капіталу підприємства	661	46

Продовж. табл. 2.8

№ оп.	Зміст господарської	Кореспондуючі рахунки	
		Кредит	Кредит
14	Видана з каси ЗП	661	30
15	Перераховані кошти з рахунків в банку на особові рахунки працівників для отримання ЗП	661	31
16	Видана ЗП за рахунок інших коштів	661	33
17	Видана натуральна ЗП	661	70
18	Депонована ЗП	661	662
19	Повернута в касу надлишкове виплачена ЗП	30	661
20	Повернута на рахунки в банку надлишкове видана ЗП	31	661

В Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку серед поточних зобов'язань виділено також рахунок 67 «Розрахунки з учасниками» [43]. Цей рахунок призначений для підсумовування інформації стосовно розрахунків з учасниками та засновниками підприємства, які безпосередньо зв'язані із розподілом власного капіталу, зокрема дивідендів. До рахунка 67 відкриваються наступні субрахунки:

671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами;

672 «Розрахунки за іншими виплатами», [43].

Аналітичний облік розрахунків з учасниками ведеться за кожним засновником і учасником та за видами виплат.

Для обліку поточних зобов'язань призначено також рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями», де відбувається облік розрахунків за операціями, які не можуть бути відображені на рахунках 63-67 Плану рахунків бухгалтерського обліку.

На 69 рахунку «Доходи майбутніх періодів» на ТОВ «Електросвіт» ведеться доходи у вигляді отриманих авансових платежів, передплата на

газети, періодичні та довідкові видання, абонентна плата за користування засобами зв'язку та ін.

На ТОВ «Електросвіт» облік розрахункових операцій, як уже зазначалось, автоматизовано. У зв'язку з цим, регістрами обліку поточних зобов'язань на підприємстві є відповідні машинограми.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

3.1 Шляхи удосконалення обліку поточних зобов'язань

Підсумовуючи 2-ий роздій бакалаврської роботи, можемо зауважити, що організація обліку розрахунків з поточними зобов'язаннями на ТОВ «Електросвіт» потребує удосконалення.

Із проведеного дослідження мною розроблені наступні пропозиції стосовно покращення облікового процесу розрахунків з поточними зобов'язаннями ТОВ «Електросвіт»:

1. Удосконалити облікову політику фірми у частині обліку розрахунків з поточними зобов'язаннями, включивши у Наказ про облікову політику наступні доповнення:

- робочий план рахунків із деталізацією управлінських субрахунків рахунку 63 (за видами валюти розрахунків, господарськими сегментами, групами постачальників);
- посадову інструкцію бухгалтера по веденню розрахункових операцій із кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- реєстри аналітичного обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- графік документообігу (у частині розрахункових операцій кредиторської заборгованості);
- затверджений документ стосовно строків зберігання договорів й ін. документації з обліку кредиторської заборгованості;
- графік проведення інвентаризації і склад ревізійної комісії;
- положення про ведення претензійно-позовної роботи;
- список пов'язаних осіб.

2. Конкретизувати рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» наступними аналітичними рахунками:

- до субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» відкрити рахунки 631/11 «Заборгованість за товари з майбутньою оплатою», 631/12 «Заборгованість за роботи та послуги з майбутньою оплатою», 631/21 «Заборгованість за товари відстрочена», 631/22 «Заборгованість за роботи та послуги відстрочена», 631/31 «Заборгованість за товари прострочена», 631/32 «Заборгованість за роботи та послуги прострочена»;

- до субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками та підрядниками» відкрити рахунки Аналітичний рахунок 632/11 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками з майбутньою оплатою», 632/21 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками відстрочена», 632/31 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками прострочена».

3. З ціллю збільшення інформативності звітності організації у Звіт про фінансовий стан під рядком 1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» додати рядок 1616 з назвою «у тому числі прострочена кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги».

4. Утворити систему управлінського обліку розрахунків з поточними зобов'язаннями, а саме:

- З ціллю забезпечення чіткого контролю своєчасності розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- облік за імпорнтними операціями здійснювати в розрізі країн, а всередині держав – в розрізі постачальників або № контрактів;

- кредиторську заборгованість упорядкувати та групувати за строками покриття на ту дату, яка є припустимою (де термін сплати ще не настав), і ту, яка є вже простроченою в відрізках часу 1-30 днів, 30-60 днів, 60-90 днів та більше 90 днів.

Перелічені шляхи вирішення проблем відображення обліку поточних зобов'язань у ТОВ «Електросвіт» сприятимуть їх повному і достовірному відображенню на рахунках бухгалтерського обліку. Це допоможе врегулювати взаємовідносини між підприємствами та іншими учасниками господарських відносин під час здійснення поточних зобов'язань.

Дана організація та методика обліку дадуть можливість забезпечити отримання об'єктивної інформації з метою аналізу та контролю поточних зобов'язань ТОВ «Електросвіт», сприяєтиме ефективному формуванню, підготовці та прийняттю управлінських рішень стосовно діяльності підприємства і підтримці їх фінансової стійкості і платоспроможності на високому рівні.

3.2 Основні засади аудиту поточних зобов'язань

Великою частиною аудиту фінансової звітності і перевіряння даних бухгалтерського обліку є аудит поточних зобов'язань, котрий необхідний для оцінювання системи обліку та встановлення зловживань і помилок. Стандарту, що налагоджував би аудит поточних зобов'язань, нема. Проте є МСА, які регламентують різні етапи аудиторської перевірки (МСА 230 «Аудиторська документація», МСА 500 «Поняття й види аудиторських доказів», МСА 505 «Зовнішні підтвердження», МСА 530 «Аудиторська вибірка» та ін.).

З ціллю підтвердження здійснення ТОВ «Електросвіт» всіх умов підготовки фінансової звітності у частині відображення поточних зобов'язань, аудитор розробляє алгоритм своїх дій:

1. Виявляє фінансово-господарські операції і події, які спричинювали появу чи покриття поточних зобов'язань та були актуальні протягом звітного періоду; потрібно згрупувати їх за змістом.

2. Установити перелік рахунків бухгалтерського обліку, які відсвічують дані операції і події, сальдо даних рахунків за даними обліку і фінансової звітності.

3. Розглянути розмір і суть інформації, яка представляється до розкриття в звітності.

В цілому аудит поточних зобов'язань ТОВ «Електросвіт» має забезпечити перевірку:

- присутності, доброякісності і реєстрації складених із партнерами договорів;
- повноти і дійсності відбиття господарських операцій стосовно виникнення та погашення поточних зобов'язань в первісних документах;
- правильність розрахунків у первинних документах (кількість, ціна та ін.);
- законність і вчасність облікової реєстрації поточних зобов'язань;
- надлишків за синтетичними рахунками, субрахунками, аналітичними рахунками у розрізі видів поточних зобов'язань;
- розрахунків і правильність відбиття в обліку забезпечень;
- обґрунтованість відображення інформації з приводу поточних зобов'язань за їх видами у звітності.

Аудиторська перевірка поточних зобов'язань на ТОВ «Електросвіт» базується на вибіркового досліджуванні і не передбачає перевірки кожного боргу і відображення його у звітності. Виконання аудиторської вибірки передбачає досліджування бухгалтерських записів методом чіткого відбору потрібних даних, які дадуть можливість достовірно перевірити всю сукупність, яка не охоплена розвідками. Ось чому при аудиті даної ділянки обліку необхідним є питання одержання репрезентативної вибірки.

Аудитор стосовно перевірки розрахунків може скласти такі робочі документи (табл. 3.1, 3.2).

Таблиця 3.1

Перевірка залишку заборгованості

Рахунок (субрахунок)	Залишок згідно з Головною книгою, тис. грн.	Залишок згідно із журналом 3 (машиннограмою) , тис. грн.	За даними аудиторської перевірки, тис. грн.	Відхилення, причини
...				
Разом				

Таблиця 3.2

Результати зустрічної перевірки заборгованості

Кредитор	Сума заборгованості, грн.	Дата виникнення заборгованості	Підстава виникнення заборгованості	Згідно з актом звірки		Відхилення, причини
				Сума, грн.	Дата	

В результаті аудиту всіх видів зобов'язань аудитор формує робочі документи за аналогією робочих документів, наведених у табл. 3.1, 3.2. Дані аналітичного обліку за кожним поточним зобов'язанням порівнюються з залишками, відображеними в Головній книзі і у журналі № 3 та відомостях до

нього (або відповідних машинограмах). Наслідки такої звірки аудитор може згрупувати в робочому документі.

Наступним кроком аудитор звіряє відповідність даних Головної книги показникам, які відображені у фінансовій звітності. Старанної перевірки при аудиті поточних зобов'язань вимагає розділ III пасиву Балансу «Поточні зобов'язання та забезпечення». Окрім цього, аудитор перевіряє, чи відображена належна інформація, яка вимагається П(С)БО 11 «Зобов'язання», у Примітках до річної фінансової звітності ТОВ «Електросвіт», наприклад:

- сума та терміни погашення зобов'язання, яке було виключене із складу поточних зобов'язань відповідно до п.8 П(С)БО 11 «Зобов'язання» з обґрунтуванням причин цього;
- перелік і суми зобов'язань, які відображені в статті балансу «Іншіпоточні зобов'язання»;
- щодо забезпечень: цільове призначення, причини невизначеності та очікуваний термін погашення;
- залишок забезпечення на початок і кінець звітного періоду;
- збільшення забезпечення протягом звітного періоду внаслідок створення забезпечення або додаткових відрахувань;
- сума забезпечення, яка використана протягом звітного періоду;
- невикористана сума забезпечення, що сторнована у звітному періоді;
- сума очікуваного відшкодування витратнішою стороною, що врахована при оцінці забезпечення [45, с.103].

Найчастішими порушеннями щодо поточних зобов'язань, виявленими в процесі аудиту на ТОВ «Електросвіт» можуть бути:

- неточності в оформленні первинних документів;
- невірна оцінка поточних зобов'язань;
- похибки при формуванні кореспонденції рахунків;
- фіксація неіснуючих зобов'язань;

- вживання позикових коштів не за цільовим призначенням;
- невчасне подання звітності та ін.

Проведення самостійної аудиторської перевірки поточних зобов'язань ТОВ «Електросвіт» дозволить користувачам:

- з'ясувати відповідність господарської діяльності ТОВ «Електросвіт» та ведення бухгалтерського обліку чинному законодавству;
- розглянути показники платоспроможності підприємства і прийняти заходи щодо її поліпшення;
- ухилитися від підробки документів і шахрайства зі сторони робітників;
- переконатися у достовірності інформації, поданій у системі звітності з приводу поточних зобов'язань.

3.3 План та програма аудиту поточних зобов'язань

Давши свою оцінку достовірності всіх визначальних даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності фірми щодо поточних зобов'язань і їх відповідності нормам законів України, положень бухгалтерського обліку і т.п, аудитор має виконати аналіз зобов'язань з ціллю встановлення платоспроможності підприємства. Для застосування аналітичних процедур необхідна інформація форм фінансової звітності № 1 Баланс (Звіт про фінансові результати) та № 2 – Звіт про сукупний дохід.

У табл. 3.3 згруповано показники ліквідності ТОВ «Електросвіт» за 2019 р.

Як свідчать дані табл. 3.3, платоспроможність ТОВ «Електросвіт» – на досить високому рівні. Показники ліквідності перевищують оптимальні значення, вони зростали протягом 2019 р. Так, значення коефіцієнта поточної ліквідності станом на 1.01.2019 р. було на рівні 9,7, причому цей показник зріс за рік на 4,8 пункти. Коефіцієнт швидкої ліквідності зріс за 2019 рік з 2,1 до 3,8. Коефіцієнт абсолютної ліквідності станом на 1.01.2019 р. склав 2,1. Такі значення показників ліквідності говорять про відсутність проблем у підприємства з платоспроможністю. Всю свою кредиторську заборгованість ТОВ «Електросвіт» зможе погасити за рахунок найбільш ліквідного активу – грошових засобів.

Таблиця 3.3

Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Електросвіт» у 2019 р.

Показники	Оптимальне значення	1.01.2019 р.	1.01.2020 р.	+ -
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0 – 2,0	4,9	9,7	+ 4,8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7 – 0,8	2,1	3,8	+ 5,9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,5	0,7	2,1	+ 1,4

Крім аналізу ліквідності, доцільно проводити аналіз оборотності кредиторської заборгованості, яку здійснюють за даними Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Для цього використовуються такі показники [46, с.103]:

1) коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($k_{об.кр.заб.}$), який розраховується діленням суми закупівель на суму середньої кредиторської заборгованості:

2) тривалість обороту кредиторської заборгованості ($T_{об.кр.заб.}$), який визначається діленням середньої величини кредиторської заборгованості,

помноженої на кількість днів в аналізованому періоді, на суму закупівель:

У табл. 3.4 зображено значення показників оборотності кредиторської заборгованості на ТОВ «Електросвіт». Також, у таблиці обчислено строк погашення дебіторської заборгованості, котрий варто зрівняти з таким самим коефіцієнтом стосовно кредиторської заборгованості.

Таблиця 3.4

**Аналіз оборотності кредиторської і дебіторської заборгованостей
у ТОВ «Електросвіт» у 2019-2020 рр.**

Показник	2019 р.	2020 р.	+ -
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	34,8	82,3	+ 47,5
Термін погашення кредиторської заборгованості, днів	10,4	4,4	- 6,0
Термін погашення дебіторської заборгованості, днів	17,1	10,2	- 6,9

Як бачимо з табл. 3.4, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у ТОВ «Електросвіт» протягом 2019-2020 рр. зріс з 82,3 до 34,8, що спричинено зниженням середньої величини кредиторської заборгованості на 17,3 тис. грн. та ростом собівартості реалізації на 1272,6 тис. грн. Відповідно знизився строк погашення кредиторської заборгованості на з 10,4 до 4,4 днів. В свою чергу, термін погашення дебіторської заборгованості у 2019 р. складав 17,1 днів, а в 2020 р. – 10,2 дні. Це означає, що фірма дозволяє своїм контрагентам оплачувати їх заборгованість протягом більшого терміну, ніж погашає свої власні борги. Ці дані підтверджують сприятливу платіжну дисципліну на ТОВ «Електросвіт».

У процесі проведення аудиторської перевірки аудитор складає ряд робочих документів, що є фактичним матеріалом для формування

аудиторського висновку. Теж варто використовувати при складанні аудиторського звіту зроблені під час перевірки примітки і рекомендації стосовно ліквідації відхилень, які зазначені у робочих документах. Тобто результати аудиторської перевірки відображаються в аудиторському висновку та/або аудиторському звіті [47, с. 102]. Ці документи мають різні цілі (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Характеристика аудиторського звіту і аудиторського висновку [48, с. 142]

Ознака порівняння	Аудиторський висновок	Аудиторський звіт
Поняття	Офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою суб'єкта аудиторської діяльності, який складається у встановленому порядку за результатами проведеного аудиту і містить думку аудитора про достовірність досліджених ним фактів	Офіційний підсумковий документ, який містить конфіденційну інформацію та засвідчує факт виконання умов договору з замовником
Користувачі	Треті особи (інвестори, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, статистичні та податкові органи) та замовник	Власник (ки), керівництво підприємства, загальні збори акціонерів
Мета складання	Надання висновку про повноту та достовірність фінансової звітності, що перевірялася, недоліки в системі бухгалтерського обліку та контролю суб'єкта господарювання	Доведення до керівництва господарюючого суб'єкта інформації про недоліки в системі бухгалтерського обліку і контролю, що може призвести до помилок в звітності та надання рекомендацій керівництву щодо їх виправлення
Нормативне регулювання вимог	Вимоги до документу визначені Положенням щодо підготовки аудиторських висновків, які подаються до державної комісії з цінних паперів та фондового ринку при розкритті інформації емітентами та професійними учасниками фондового ринку від 19.12.2006 р. № 1528, МСА 700, МСА 701, МСА 720, МСА 800	Вимоги до документу визначаються на рівні суб'єкта аудиторської діяльності

Продовж. табл. 3.5

Ознака порівняння	Аудиторський висновок	Аудиторський звіт
Випадки надання	Обов'язково при проведенні обов'язкового аудиту та у випадку необхідності при проведенні ініціативного аудиту	У випадку необхідності та передбачення у договорі такої форми узагальнення результатів

В цілях підвищення контролю за господарськими операціями на ТОВ «Електросвіт» варто впровадити службу внутрішнього аудиту, а аудиторські перевірки автоматизувати. Поточні зобов'язання, маючи безпосередній вплив на ліквідність, фінансову стійкість, платоспроможність і незалежність від зовнішніх джерел суб'єктів господарювання, потребують безперервного контролю. Комп'ютерний аудит поточних зобов'язань забезпечує ефективність таких перевірок завдяки використанню сучасних методів аналізу, підвищує якість контролю, зменшує витрати часу аудитора на виконання аудиторських процедур та усуває недоліки внутрішнього контролю, виявлені під час перевірки. Комп'ютерний аудит дозволяє проводити оцінку достатньо великих масивів фінансових і оперативних даних у електронному вигляді спеціальними програмними засобами, що частково вирішує питання інформаційної безпеки, перевіряє алгоритм автоматизованих облікових систем господарюючих суб'єктів.

ВИСНОВКИ

Мета роботи полягала у дослідженні теоретичних, методологічних і організаційних питань, зв'язаних із обліком і аудитом поточних зобов'язань з метою їх оптимізації.

Розглянувши організацію і методику обліку та аудиту поточних зобов'язань суб'єктів господарювання можемо зробити наступні висновки:

1. Сьогодні існують різноманітні підходи стосовно тлумачення терміну «зобов'язання» у економічній теорії, праві і бухгалтерському обліку. Із сторони бухгалтерського обліку – це заборгованість фірми. Під зобов'язаннями, варто розуміти визнану, визначену у вартісному вираженні і юридично оформлену заборгованість одного підприємства перед іншим, покриття якої, в результаті, призведе до вибуття із підприємства ресурсів, які втілюють в собі економічні вигоди. В свою чергу, поточні зобов'язання – це борг одного підприємства на користь іншого, що утворилась в результаті минулих подій і погашення якої має відбутися протягом 12 місяців з моменту її утворення або на протязі операційного циклу організації.

2. Базовим підприємством для дослідження обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «Електросвіт». ТОВ «Електросвіт» є виробником всіх типів трансформаторних підстанцій та комплектних розподільчих пристроїв 0,4/10 кВ. Вже більше 15 років організація працює по всій території України та експортує продукцію в країни СНД, Європи та Азії.

Знаходиться підприємство за адресою: м. Івано Франківськ, вул. Гетьмана Мазепи 164 в.

Організація знаходиться на загальній системі обліку та оподаткування, є платником ПДВ та податку на прибуток. Особливості обліку розрахунків з поточних зобов'язань на підприємстві в тому, що:

облік поточних розрахунків автоматизований;

первинними документами із розрахунків з поточних зобов'язань є типові форми документів, затверджені чинним законодавством в розрахунках за товари, виконані роботи та надані послуги (видаткова накладна, товарно транспортна накладна, податкова накладна та інші), при нарахуванні заробітної плати (наприклад, «Наказ про прийняття на роботу» «Особова картка працівника», «Наказ про надання відпустки», «Наказ про припинення трудового договору», «Табель обліку використання робочого часу», «Розрахунково платіжна відомість працівника», «Розрахунково платіжна відомість (зведена)») та при виникненні інших зобов'язань;

синтетичний облік розрахунків з поточних зобов'язань на підприємстві ведеться на рахунках 60 69;

аналітичний облік розрахунків з поточних зобов'язань підприємство веде по кожному контрагенту, працівнику, договору, виду податку тощо;

в автоматизованому режимі в синтетичному та аналітичному обліку складається ряд стандартних звітів, таких як «картка рахунку», «аналіз рахунку», «оборотно сальдова відомість рахунку», «оборотно сальдова відомість» та інші.

На ТОВ «Електросвіт» поточні зобов'язання станом на 1.01.2019 р. склали 87,6 тис. грн, а станом на 1.01.2020 р. – 71 тис. грн., що становить відповідно 14,1 % та 8,3 % усіх джерел утворення активів. Платоспроможність досліджуваного підприємства є на досить високому рівні. Показники ліквідності значно перевищують оптимальні значення, причому всі вони зросли протягом 2019 р. Так, значення коефіцієнта поточної ліквідності станом на 1.01.2020 р. було на рівні 9,7, причому цей показник зріс за рік на 4,8 пункти. Коефіцієнт швидкої ліквідності зріс за 2019 рік з 2,1 до 3,8. Коефіцієнт абсолютної ліквідності станом на 1.01.2020 р. склав 2,1. Такі значення показників ліквідності говорять про відсутність проблем у підприємства з платоспроможністю. Всю свою кредиторську заборгованість

досліджуваний суб'єкт господарювання зможе погасити за рахунок найбільш ліквідного активу – грошових засобів.

10. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у ТОВ «Електросвіт» протягом 2019–2020 рр. зріс з 82,3 до 34,8, що зумовлено зниженням середньої величини кредиторської заборгованості на 17,3 тис. грн. та ростом собівартості реалізації на 1272,6 тис. грн. Відповідно знизився термін погашення кредиторської заборгованості на з 10,4 до 4,4 днів. В свою чергу, термін погашення дебіторської заборгованості у 2019 р. складав 17,1 днів, а в 2020 р. – 10,2 дні. Це означає, що досліджуване підприємство дозволяє своїм контрагентам погашати їх заборгованість протягом більшого часу, ніж погашає свої власні борги. Вищезазначені дані свідчать про сприятливу платіжну дисципліну базового підприємства.

Організація обліку і контролю розрахунків з поточними зобов'язаннями на ТОВ «Електросвіт» потребує удосконалення. У роботі запропоновано напрямки покращення обліку та аудиту поточних зобов'язань підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. К.: КНЕУ. 2004. 411 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. Житомир: ЖІТІ, 2000. 640 с.
3. Ватуля І.Д. Аудит. Практикум. Київ: Центр учбової літератури. 2007. 304 с.
4. Синиця Т. В. Бухгалтерський облік: теоретичні основи, організація та оптимізація облікових процесів: навч. посіб.. Харків: ФОП Панов А. М., 2016. 276 с.
5. Голов С.Ф. Фінансовий облік: Підручник. Київ: Лібра, 2005. 976 с.
6. Велш Глен А., Шорт Даніел Г. Основи фінансового обліку: Пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. Київ: Основи, 1997. 943 с.
7. Бичик С. В. Словарь экономических терминов. Минск: Выш. шк, 2009. 271 с.
8. Гойло Н.В. Розмежування сутності бухгалтерських категорій «зобов'язання», «заборгованість», «розрахунки»: Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2012. №2 (60). С. 25-28.
9. Давидюк Т. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : Гельветика, 2016. 391 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студ. спеціальності «облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир: ПП Рута. 2006. 832 с.
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336> 13.

12. Абалмасова Н.С., Терещенко В.С. Удосконалення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань в Україні на підставі міжнародного досвіду. URL:http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64247.doc.htm. (дата звернення: 29.05.2020).
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 8 травня 1999 р. № 237 URL: <http://www.dtki.com.ua/debet/ukr>. (дата звернення: 29.05.2019).
14. Травінська С.І. Класифікація поточних зобов'язань в законодавстві та бухгалтерському обліку. URL: http://bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n6/31_Klas.pdf. (дата звернення: 29.05.2019).
15. Качалин В.В. Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами GAAP: учебник. Москва: Дело, 2000. 432 с.
16. Сафарова А.Т. Облік і аудит поточних зобов'язань у хлібопекарних підприємствах: автор. дис. на здобут. наук. ст. к.е.н. Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2014. 20 с.
17. Ларсон Керміт Д. Основні принципи бухгалтерського обліку. У 2 т. / Ларсон Керміт Д., Уайльд Джон Дж., Чіапетта Бар ; пер. з англ., за наук. ред. Г. В. Григораш, Т. В. Герасимової. Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2007. 1336 с.
18. Baffet M. Yak znajty ideal'nu dlia investora kompaniiu /M. Baffet, D. Klark. Popurri, 2009. 79p. [in Ukrainian].
19. Михайлишин Н.П. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти. Економіка: реалії часу. 2012. №2 (3). С. 130-135.
20. Баффет М. Як знайти ідеальну для інвестора компанію. М. Баффет, Д. Кларк. Попуррі, 2009. 79 с
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і

організацій: Наказ Мінфіну України від 30.11.1999 № 291 URL.: [http:// zakon.rada.gov. ua/laws/show/z0919-04](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-04). (дата звернення: 29.05.2020).

22. Березний А.Д. Облік зобов'язань: підручник. Херсон: ХТУ, 2010. 98 с.

23. Козлова М.О. Оцінка зобов'язань в бухгалтерському обліку / М.О. Козлова // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2003. № 4 (26). С. 121-131.

24. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 3480 ІУ.

25. Закон України «Про обіг векселів в Україні» // Відомості Верховної Ради України. 05.04.2001 № 2374-ІІІ.

26. Матвієнко Т.О. Проблеми бухгалтерського обліку зобов'язань за податками і зборами. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 2. С. 234-240.

27. Самохвал Н.П. Місце поточних зобов'язань в системі бухгалтерського обліку підприємства. Економіка та держава. 2011. № 9. С. 53 - 57.

28. Шевчук С.І. Особливості організації бухгалтерського обліку зобов'язань на підприємстві. Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. 2009. Вип. 2 (93). С. 43 - 46.

29. Ватуля І.Д. Аудит. Практикум. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 304 с.

30. Машталяр Г.П. Організація аудиту фінансової звітності. Вісник Чернівецького торговельно економічного інституту. Економічні науки. 2015. Вип. 1. С. 158 - 164.

31. Закон України «Про аудиторську діяльність» // Відомості Верховної Ради України від 22.04.1993 р. № 3125-ІІІ.

32. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.apu.com.ua/files/temp/Ukr-block_T1-2010.pdf

33. Сайт ТОВ «Електросвіт»: Режим доступу : <https://elektrosvit.com.ua/kontakts/>
34. Пантелійчук Л. Формування облікової політики важливий етап праці підприємства. Бухгалтерський облік і аудит. 2002. № 9. с.3 11.
35. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». Житомир: ЖІТІ, 2001. 576 с.
36. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. посіб. Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід». 2001. 1200 с.
37. Березина Н.М. Современное деловодство. СПб.: Питер Пресс. 2008. 224 с.
38. Орлов І.В. Документування та інвентаризація трансформації зобов'язань . Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_30/10_30_29.pdf.
39. Михайлишин Н.П. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти. Економіка: реалії часу. 2012. №2(3). С. 130-135.
40. Мушинський В.В. Формування облікової політики щодо виконання та зміни зобов'язань підприємства з урахуванням інтересів користувачів. Зимові читання, присвячені видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку, аналізу і контролю : збірник тез Одинадцятої Всеукраїнської наукової Internet конференції ЖДТУ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/5456/1/76.pdf>
41. Мороз Ю.Ю. Облік податкових платежів підприємства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2013. Вип. 1 (25). С. 196 - 206.
42. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці» № 489 від 5 грудня 2008 р.

43. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 464 с
44. Машталяр Г.П. Організація аудиту фінансової звітності. Вісник Чернівецького торговельно економічного інституту. Економічні науки. 2015. Вип. 1. С. 158 - 164.
45. Орлов І. В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія : монографія. Житомир. держ. технол. ун т. Житомир : ЖДТУ. 2010. 400 с.
46. Янчева Л. М. Аудит в умовах застосування інформаційнокомунікаційних технологій : монографія. Х. : ХДУХТ, 2011. 294 с.
47. Рудницький В.С. Аудит: Навч. посібник. Львів: Оріяна Нова, 2004. 292 с.
48. Ковбич Т.М. Документування аудиторської перевірки операцій з формування та використання фінансових результатів / Т.М. Ковбич // Проблеми теорії, методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. 2008. Випуск 1(10). С. 135 146.
49. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2014 року. Частина 1 / Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ: Видавництво «Фенікс», 2015. 985 с.
50. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами.. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ. 2016. 360 с.
51. Коблянська І. О., Гребенчук Ж. В. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. Modern economics. 2017. № 3. С. 78 87.
52. Тесленко Т. І. Облік і аналіз поточних зобов'язань : автореферат дис. ... канд. економ. наук: 08.00.09. Київ. 2009. 21 с.